

בת אבסקר

מתוך "סיפורי עם קירגיזיים" (1954)

לפני שנים רבות חי חאן אחד שלא היו לו ילדים.
יום אחד, כשחזר מצייד, הוא פגש במכשפה.
"משהו מדאיג אתך, חאן?" ניחשה המכשפה.
"אני כבר מזדקן" ענה לה החאן "ואין לנו ילדים.
עזרי לי, ואגמול לך בכסף וזהב.
"טוב" אמרה המכשפה "יהיה לך בן. אבל אתה
צריך להבטיח שתחתן אותו עם בתו של אבסקר,
הצייד שלך. ואם לא תעשה כך, אסון גדול ייקרה
לבנך."
החאן נאלץ להסכים, למרות שלחתן את בנו עם
בת של עובד, משרת שלו, לא היה לפי רוחו.
הגיע זמן מתאים ואשתו של החאן ילדה בן,

ואשתו של אבסקר הצייד – בת.
כשהילדים גדלו החאן, כפי שהבטיח למכשפה,
חיתן את בנו לבת הצייד.
יום אחד בנו של החאן יצא לציד בסביבת האגם.
הבז, ציפור הצייד שלו, הפסיקה לרדוף אחרי
ברווז באגם אלא עפה ליער ושם התיישבה על
גגו של צריף בודד.
בנו של החאן רכב בעקבות הציפור וכשהגיע
לקרבת הצריף קרא:
"מי חי בצריף הזה?"
"אני חי כאן" יצא קול מהצריף.
"תוריד מהגג שלך את הבז שלי. אני לא יכול
להתקרב לצריף. הסוס שלי לא רוצה לגשת ולא
זז ממקומו" קרא בנו של החאן.
"אם אתה חושב את עצמך חשוב כל כך שתכול

"שפתיך סדוקות, בגדיך מרופטים, אתה כנראה
בא מרחוק, בני. מאין אתה בא לעירנו?" שאל
הזקן.

"אני בא מרחוק. אני בן של חאן ומחפש בת של
חאן בשם סאיפק, כדי להתחתן אתה."
"לא תצליח, בני. שמע בעצתי וותר על הרעיון, כי

לצוות עלי, מדוע התחתנת עם בת של משרת
שלך?" ענה הקול "בנו של החאן צריך להתחתן
עם בת חאן. הנה, מעבר לשרשרת הגבעות
האלה שאתה רואה לפניך, חיה בת חאן בשם
סאיפק. תנסה, אולי תצליח להתחתן אתה."
בנו של החאן שמע את הדברים, קרא לבז שלו
וחזר הביתה. אך מאותו היום המחשבה על בת
החאן שמעבר להרים לא נתנה לו מנוח. הוא
שינה את יחסו לאישה שלו, התחיל להרביץ לה
ללא סיבה, ויום אחד יצא לחפש את בת החאן
סאיפק.

הדרך הייתה קשה. הוא נאלץ לעבור עמקים,
לטפס על הרים ולרדת לקניונים עמוקים. כדי לא
למות מרעב הוא שחט ואכל את הסוס שלו
והמשיך את הדרך ברגל. אחרי מסע ארוך הגיע
בנו של החאן לעיר זרה. בשערי העיר פגש אותו
איש זקן.

אתה עלול לאבד את חייך. סאיפק הכריזה שתתחתן רק עם אדם שבמשך לילה אחד יצליח לגרום לה לומר שלושה משפטים, וזה לא הצליח עדיין לאף אחד. בני חאנים רבים ניסו לגרום לה לדבר ושילמו על כך בחייהם. מראשיהם הכרותים בנו את המגדל שתוכל לראות מכאן. וותר בני על הגחמה שלך."

"לא אישי, לא אוותר. באתי הנה כדי להתחתן עם סאיפק ואנסה להשיג את ידה" ענה בנו של החאן.

למחרת הוא הגיע לביתה של סאיפק.

"מי בא לדלתי?" שאלה הנערה.

"ברוכה תהי, יפתי! זה אני, בנו של החאן!"

"ברוך תהיה אורח יקר, כנס לביתי ושב!" ענתה, אך לא הוסיפה יותר מילה. שניהם ישבו בחדר. הצעיר שאל אותה שאלות שונות ולא קיבל תשובה, ניסה לדובב אותה בסיפורים מצחיקים

ובסיפורים מפחידים, אך הנערה ירדה ושתקה. בסוף בנו של החאן התרגז וצעק במרירות: "האם את אילמת? או סתם משוגעת?"

גם על זה הנערה לא ענתה.

"אמרי לפחות מילה אחת" התחיל בנו של החאן להתחנן.

אך סאיפק שתקה בעקשנות כל הלילה. עלה השחר ואז סאיפק קמה, קראה למשרתים ואמרה:

"כרתו את ראשו של האיש. את הגוף זרקו לבור ואת הראש תוסיפו למגדל הגולגלות."

שני תלוינים ניגשו לבנו של החאן, אזקו את ידיו והובילו לכיכר העיר. אך בדרך עברה לידם אישה זקנה, שמדי יום הייתה מביאה לסאיפק חלב לתה הבוקר.

"לאן אתם מובילים אותו?" שאלה.

"לכריתת ראש" ענו התלוינים.

"חכו רגע. אני זקוקה לרועה הכבשים שלי. אבקש מסאיפק. אולי תסכים לבקשה של הזקנה ותיתן לי אותו בהשאלה לזמן מה.

הזקנה באה לסאיפק וביקשה לקבל את הצעיר. סאיפק הסכימה, והזקנה הובילה את בחור אליה. בנו של החאן שמח שחיו ניצלו בינתיים, וברצון התחיל לרעות את הצאן.

בינתיים בת אבסקר, אשת בנו של החאן, החליטה:

"אמנם בעלי דחה אותי בזמן האחרון, אך היו זמנים שחיינו יחד באהבה ובאושר. תפקידי הוא למצוא אותו ולהחזירו אלי."

היא הסתירה את צמותיה תחת כובע, לבשה בגדים גבריים, שמה לסוס אוכף של גברים ויצאה לחפש את בעלה.

היא רכבה ביום ורכבה בלילה. הסוס התפגר בדרך מעייפות אך היא המשיכה ברגל. זמן רב

הלכה בת אבסקר ובסוף הגיעה לפסדת הר שממנו ראתה במרחק רב עיר גדולה. היא כיוונה את צעדיה לעיר זו והלכה עוד יום שלם אך לא הגיעה לעיר. כשעברה בדרך ליד אגם החליטה לנוח שם, תחת עץ צפצפה שעמד בסמוך.

היא ניגשה לצפצפה וראתה שתחת העץ עומד שולחן ושלושה כיסאות. כאילו הוכנו עבור חבורה כלשהי. בת אבסקר חששה שמפלצות כלשהן עלולות להופיע ולשבת כאן בלילה, וליתר ביטחון עלתה גבוה אל בין ענפי העץ והסתתרה שם.

כשרק הכוכבים הראשונים הופיעו בשמיים מהאגם יצאו שני גברים ואחריהם גם אישה. הם ישבו על הכיסאות אך באותו רגע האישה אמרה: "ריח אדם!"

"מאין יבוא הנה בן אדם?" ענו לה הגברים "בואי, נתחיל לשחק שש בש." הם התחילו במשחק. האישה שיחקה מול כל אחד מהגברים, ניצחה

בכל משחק והגברים המתוסכלים התחילו
להאשים אותה בזיוף.
"אתם לא צודקים. היא רק משחקת טוב יותר
מכם!" קראה בת אבסקר, שעקבה מלמעלה
אחרי המשחק.
השחקנים הופתעו מהקריאה. אחרי שהבינו כי
קורא מישהו מהעץ אמרו:
"רד מהעץ. תראה לנו מי אתה."
בת אבסקר ירדה מהעץ ואמרה:
"אני בן אדם. ומי אתם?"
"אנחנו מלכי רוחות המים והיא מלכת הפיות"
אמר אחד הגברים "ואם את יודעת לשחק שש
בש תצטרפי למשחק שלנו."
"ועל מה נשחק?" שאלה בת אבסקר.
"אם תפסידי, נראה, אולי נכרות את ראשך. ואם
תנצחי אותנו תוכלי לדרוש מה שתרצי. נמלא את
כל משאלה שלך"

הם התחילו לשחק ובת אבסקר ניצחה את כל
אחד משלושתם.
"אנו נעשה הכל מה שתבקשי" אמרו השלושה.
"אז שמעו את בקשתי. בעיר רחוקה חיה בת חאן
בשם סאיפק. היא החליטה להתחתן רק עם מי
שיצליח להוציא ממנה שלושה משפטים בלילה
אחת. עשו כך, שסאיפק תתחיל לדבר אלי שלוש
פעמים במשך לילה."
"טוב. נעזור לך. אתה תשאל אותה שלוש חידות
ואנחנו נסתתר בחדר תחת השולחן. אם היא
תשתוק, דפוק ביד בשולחן ואנו ניתן תשובה לא
נכונה. אז היא בוודאי תרצה להכחיש את
תשובתנו, ותגיד מה שנכון. ואם היא בכל זאת לא
תענה, ברור שהיא אילמת" אמרו מלכי רוחות
המים. "כך אמרו ונעלמו באגם.
בבוקר בת אבסקר יצאה שוב לדרך. היא הלכה
כל היום ורק לקראת הערב הגיעה לשערי העיר.

שם פגשה באיש זקן ששאל:

"בני, נראה לי שאינך מקומי. מאין באת?"

"סבא! אמור לי איפה גרה בחורה בשם סאיפק?"

אני רוצה לשאת אותה לאישה" אמרה בת

אבסקר המחופשת לגבר.

הזקן נד בראשו ואמר:

"הו בני! אכן סאיפק חיה בעיר הזו, אך אתה לא

תוכל להתחתן אתה. היא נשבעה שתישא רק את

מי שהצליח במשך לילה אחד להוציא מפיה שלוש

תשובות לשאלות שלו. עד היום לא צלח הדבר

לאף אחד, כי היא שותקת בעקשנות. בני חאן

רבים ניסו כבר, אך אבדו את חייהם ומגולגלות

שלהם בנו מגדל שאתה יכול לראות מרחוק.

תעזוב את הרעיון שלך. שמע לי, בני. תחזור

הביתה!"

אך בת אבסקר לא שמעה בעצתו של הזקן

והלכה לביתה של סאיפק.

"אני רוצה לשוחח עם בת החאן" אמרה

למשרתים.

המשרתים הביאו אותה אל הצעירה, שהביטה

עליה ושאלה:

"מאין באת ולשם מה?"

"באתי מרחוק כדי לשאת אתך לאישה" ענתה

האישה המחופשת.

"אני מוכנה להתחתן רק עם כזה שבמשך לילה

אחד ישמע ממני שלוש פעמים תשובה לדבריו.

אם לא תצליח בכך תיענש במיתה."

אחרי דבריה של סאיפק בחדר הכל נדם. תחילה

לא נשמע כל קול יותר, ואחרי רגעים אחדים בת

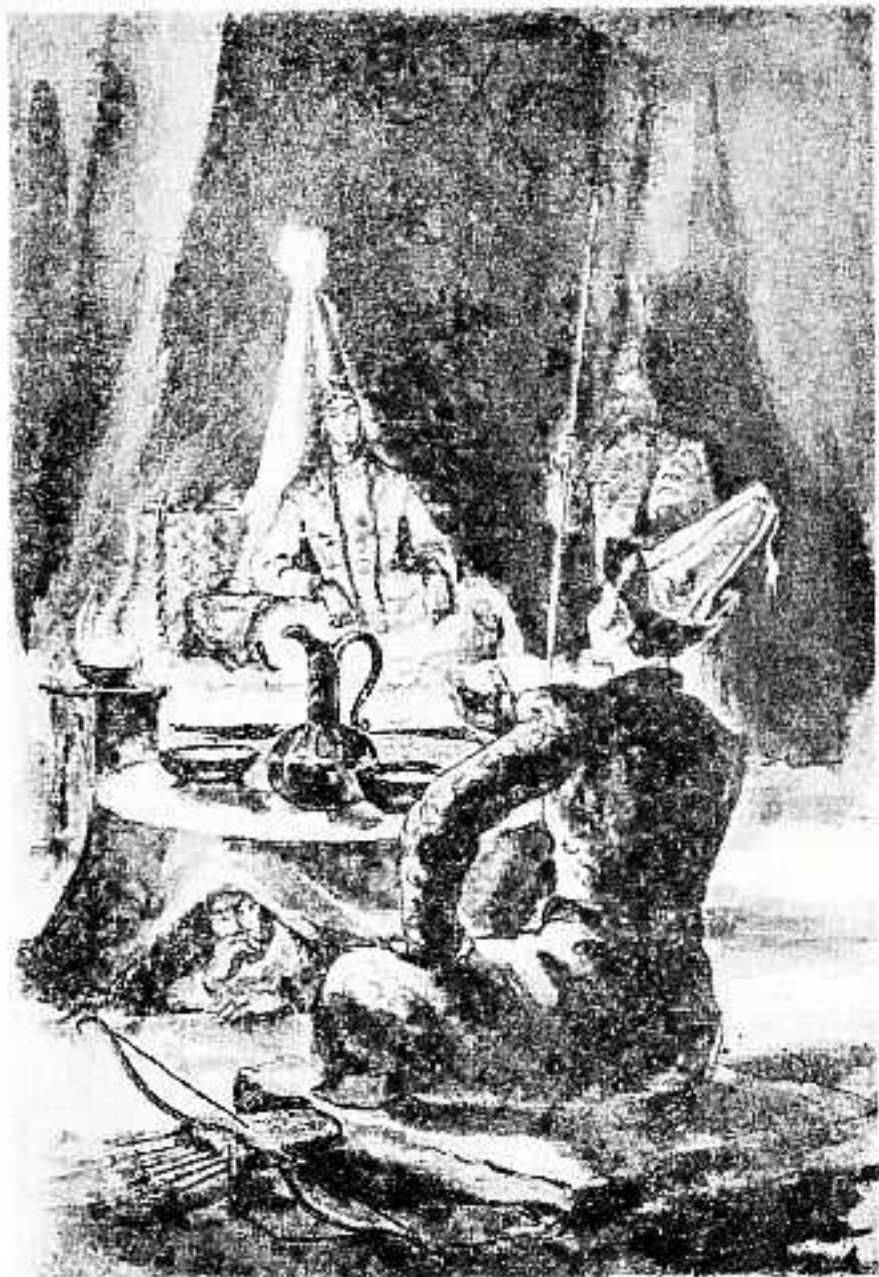
אבסקר ניסתה לדבר אל סאיפק, אך לא קיבלה

כל תגובה.

הגיעו חצות הלילה. בת אבסקר הניחה שמלכי

רוחות המים הגיעו כבר ונמצאים במקום ועל כן

התחילה לספר:

"חיו פעם ארבעה חברים, בעלי מקצוע, נגר, חייט, צורף וסופר. הם יצאו פעם למסע ביחד וכשאמרו ללון בדרך, וידעו שבסביבה מסתובבים שודדים, החליטו לשמור על הסוסים שלהם לפי התור. אחד ישמור בזמן שחבריו ישנו. ראשון שמר הנגר. כדי למלא את הזמן בשמירה הוא לקח בול עץ וגילף דמות של אישה. כשעבר פרק זמן השמירה הלך והעיר את הבא בתור, את החייט.

החייט ניגש לסוסים וראה שם דמות מוזרה. כשהתקרב ראה שזה פסל עץ. הוא הבין שזו עבודתו של הנגר, וכדי להראות גם הוא את אומנותו, תפר שמלה ומעיל, הלביש אותם לפסל, הלך להעיר את הצורף ובעצמו נשכב ונרדם. הצורף בא לשמור על הסוסים וראה שעומדת שם דמות אישה לבושה יפה. הוא הבין מיד שעשו זאת חבריו השומרים לפניו,

ובתורו התחיל לקשט את הפסל בעגילים, עדיים ושרשראות. אחר כך העיר את הסופר. הסופר בא לסוסים וראה שעומדת שם נערה יפה, לבושה היטב ומקושטת בעדיים ושרשראות. כשניגש קרוב יותר ראה כי זה פסל עץ יפה. הוא רצה גם כן להראות מה הוא יודע, ומאחר שידע לחשי קסם סודיים החליט להחיות את הפסל והפך אותו לנערה לחיה. אז לפי דעתך סאיפק" גמרה בת אבסקר את הסיפור "למי מגיע עכשיו לקבל את הנערה החיה?" אך סאיפק עדיין שתקה בעקשנות. ואז אמר האורח שלה: "אם את אילמת אז שהעץ הפשוט יענה לשאלתי!" ודפק באגרופו בשולחן. "הנערה שייכת לנגר שגילף אותה" ענה השולחן. דבריו של השולחן הבהילו את סאיפק, התשובה

הלא צודקת הכעיסה אותה והיא קראה: "לא, לא לנגר מגיעה הנערה אלא לסופר!" כשרק אמרה סאיפק את המילים נשמעה דפיקה בפעמון גדול והצליל התפשט בכל העיר. האורח שוב ניסה לשוחח עם סאיפק אך זו עטפה את עצמה בשתיקה. ואז האורח התחיל בסיפור אחר: "בזמנים רחוקים חי ביי עם בתו היחידה. יום אחד באו אליו שלושה אחים, כולם יפים, טובי לב וחכמים, וכל אחד ביקש את ידה של הבת. אבא של הנערה לא ידע למי מהם לתת את בתו לאישה ואחרי שהתלבט ושקל אמר לכל אחד מהאחים להביא לו במתנה איזשהו חפץ מיוחד. זה שיביא את הדבר המעניין ביותר, יקבל את בתו לאישה. האחים יצאו לדרך. בהתחלה הלכו ביחד אך אחרי הליכה של יומיים החליטו ללכת כל אחד

בדרך אחרת אבל להיפגש כעבור שנה. הם חיפשו במשך שנה ובסוף חזרו, כל אחד עם מה שנראה לו המעניין והמיוחד ביותר. כשנפגשו שוב הראו זה לזה מה כל אחד מביא. התברר שאחד מהם מצא תפוח עץ שבנגיעה יכל להחיות אדם מת, השני הביא שטיח שיכול היה להביא מיד את בעליו לכל מקום בעולם, והשלישי ראי, שבו אפשר היה לראות כל דבר שקורה במקום כלשהו בעולם.

אחרי שהאחים הסתכלו על החפצים, החליטו לראות מה קורה אצל בת הביי. הסתכלו בראי הקסום וראו שהנערה מתה ובבית הביי מתכוננים להלוויה. מהר עלו שלושתם על שטיח המופלא ומיד מצאו את עצמם בביתו של הביי. הם שמו את תפוח הפלא בפה הנערה המתה והיא קמה לתחייה."

"סאיפק, סאיפק" ביקשה בת אבסקר בסיום

הסיפור "למי מהאחים מגיע לקבל את הנערה לאישה?"
סאיפק לא השיבה אפילו במילה אחת. ואז האורח שלה דפק בידו בשולחן וקרא:
"אם סאיפק לא יודעת את התשובה הנכונה, אז שהעץ היבש יענה!"
והשולחן השיב בקול אנוש:
"הנערה צריכה להתחתן עם בעל השטיח שהביא את האחים אליה."
דבריו של השולחן הרגיזו מאוד את סאיפק והיא קראה במחאה:
"לא! הנערה צריכה לשאת את זה שהחיה אותה, זה שהביא את התפוח!"
עוד טרם הספיקה לגמור את המשפט והפעמון הגדול צלצל וקולו נשמע בכל העיר.
תושבי העיר נזעקו. כולם רצו לדעת מי הוא הצעיר שידע כבר פעמיים להוציא דברים מפיה

של סאיפק.

ובינתיים האורח התחיל בסיפור נוסף:

"בזמנים עתיקים חי חאן גדול שאהב לשתות חלב פרה מדי בוקר. אישה זקנה, בעלת רפת, הייתה מביאה לחאן כל יום קערת חלב טרי אותו חלבה בבוקר. יום אחד היא הלכה כרגיל אל החאן עם קערה גדולה מלאת חלב טרי ועוד חמים, ישר מהפרות שלה. אך באותו הזמן עבר מעליה נץ עם נחש ארסי במקור. טיפה אחת של הרעל נפלה מלוע הנחש לתוך החלב. כשהחאן שתה מהחלב הזה, הורעל ומת במקום. סאיפק, מי לדעתך האשם במותו של החאן?"

האורח חיכה לתשובה אך סאיפק עדיין שתקה, כשהיא מהדקת חזק את שפתיה.

"כנראה צדקתי כשאמרתי כי את אילמת, אם אינך יכולה לענות על השאלה הפשוטה כזו!"

והאורח דפק שוב באגרוף בשולחן.

והשולחן ענה בקול אנוש:

"אני מאשים את הזקנה."

גם הפעם סאיפק התרגזה וצעקה:

"לא! לא נכון. זה הנחש שאשם במותו של החאן!"

הפעמון צלצל בפעם שלישית, והודיע לכולם

שבמשך לילה אחד סאיפק נתנה שלוש פעמים

תשובה לשאלות האורח שלה.

התרגשות רבה השתררה בעיר. כולם רצו לראות

את הצעיר שניצח את סאיפק העקשנית. וכשרק

עלה השחר התחילו אנשים להתאסף בכיכר

העיר.

ואז בת אבסקר הורידה את הכובע שלה, שחררה

את צמותיה, וסאיפק הבינה עכשיו שמי שבמשך

הלילה האחרון הצליח להוציא ממנה שלוש

פעמים דיבור אינו אלא אישה.

"אילו היית גבר, הייתי צריכה להתחתן אתך"

אמרה סאיפק "ועכשיו את יכולה לבקש ממני מה

שרק תרצי."

"האם כולם שניסו להשיג את ידיך הוצאו להורג?"

שאלה בת אבסקר.

"מאלה שחיזור אחריי ניצל רק אחד. נתתי אותו

בהשאלה לזקנה אחת, שמביאה לי חלב. הוא

בוודאי נמצא עוד אצלה."

"ותרשי לי לבדוק את הראשים של הצעירים

שהרגת?" שאלה בת אבסקר.

"תוכלי לעשות זאת" ענתה סאיפק.

בת אבסקר הלכה למגדל עשוי ראשי ההרוגים

ולא מצאה שם את ראשו של בעלה. לכן הלכה

למרעה ומהר מאוד זיהתה שם את בעלה, בנו

של החאן, כשהוא רועה כבשים. היא חזרה

לסאיפק ואמרה:

"היחידי שניצל הוא בעלי. תחזירי לי אותו. יותר

אינני צריכה דבר."

לסאיפק לא נשאר אלא למלא את בקשתה של

בת אבסקר.

והאישה הצעירה, נבונה ואמיצה, חזרה עם בעלה

הביתה ומאז איש לא הזכיר שהיא בת של משרת

פשוט.

